

Naar een toekomstbestendig De Wolden

Wij gaan in onze bijdrage als eerste in op de financiële situatie. Vervolgens gaan wij in op de vijf thema's van het raadsbreedprogramma met de daarbij behorende speerpunten. En daarna komen we tot een afronding.

Inleiding

Turbulent, dat is het kenmerk van deze en de toekomstige tijd. De variatie in energieprijzen, bouwrijzen, consumptieartikelen, gedreven door oorlog en internationale afhankelijkheid. De nationale hele grote onderwerpen zoals de toeslagen affaire en de afwikkeling van de aardbevingsschade in Groningen.

Tegelijkertijd valt een belangrijke inkomstenbron waar de Rijksoverheid altijd op kon vertrouwen, de gasbaten, weg. Al met al een hele ingewikkelde tijd waar we ook vast weer uit gaan komen. Maar deze tijd vraagt wel om anders te gaan kijken. Wat vanzelfsprekend was is niet meer zo vanzelfsprekend. Denk alleen maar aan de hoge inflatie, de coronacrisis, de oorlog in Oekraïne.

Meerjarenperspectief.

Deze turbulentie ziet het CDA terug in de kadernota. Het meerjarenperspectief ziet er niet goed uit. De verwachting is dat De Wolden uitkomt op een tekort van ca. 2 miljoen euro in 2026 en 2027. En dat komt voornamelijk door minder inkomsten uit het gemeentefonds door de andere wijze van accresberekening en het terugkeren van de opschalingskorting. De CDA-fractie heeft hier zorgen om. Op advies van de Vereniging van Drentse Gemeenten zijn de tekorten in het ravijnjaar 2026 zichtbaar gemaakt. En alle hoop is nu gevestigd op de onderhandelingen van de Vereniging Nederlandse Gemeenten met het rijk voor verhoging van de rijksbijdrage. Maar wat als er geen geld bij komt? Of als er wel iets bij komt maar niet genoeg. Dat betekent dat de tekorten voor 2026 en 2027 blijven staan. Gezien de ontwikkelingen waar we mee te maken hebben, is dat niet onwaarschijnlijk. Denkt het college al na over een scenario B? Over welke maatregelen nodig zijn om tot een sluitende begroting te komen? Hoe houden wij De Wolden toekomstbestendig en financieel gezond? En welke keuzes hangen daarmee samen?

Welke effecten laat de meicirculaire zien?

Indexatie, inflatie

Meer dan de helft van de speerpunten, die in de kadernota worden genoemd, behoort tot categorie 1 of 2. Dat wil zeggen: onvermijdelijk en onontkoombaar of aangepast aan de realiteit. Met andere woorden: je kunt hier niet zoveel mee. Je hebt geen keus en hebt eraan te voldoen.

Voorbeelden zijn de hogere bijdragen aan Publiek Vervoer, GGD, RUD, de ambtenaren organisatie. Onderhoudsbudgetten worden geïndexeerd met reële indexcijfers. En daarnaast willen we de subsidies aan culturele instellingen en zwembaden jaarlijks indexeren. Een speerpunt overigens, waar we volledig achter staan. Door inflatie en indexering en hogere lonen stijgen jaarlijks de lasten. Daarnaast willen we ook ruimte houden voor investeringen in bijvoorbeeld scholen, situatie Blijdenstein, sportpark De Baete, fiets- en voetpaden. Al met al een hele uitdaging.

Financiële kaders

Voorwaarden voor een gezonde financiële positie is een structureel en reëel sluitende begroting. De financiële kengetallen, zoals netto schuldquote, solvabiliteitsratio en weerstandratio geven een beeld hoe het met de financiële positie is gesteld. Zolang deze allemaal op goed staan, is er niets aan de hand, maar het tij kan keren. Denk maar aan de financiële situatie in Meppel of Hogeveen. Zij krabbelen na een lastige financiële periode weer uit het dal, en zij hebben nu doelen gesteld waaraan de kengetallen moeten voldoen. In Meppel is afgesproken om het weerstandratio op minimaal 2 te brengen en te streven naar een netto schuldquote van minimaal 90%

In De Wolden daalt de weerstandratio al jaren. In 2015 was deze nog 11,3, in 2021 2,9, en staat nu op 1,7. Er zijn er geen minimale grenzen gesteld aan de hoogte van de weerstandratio en solvabiliteitsratio en is er geen maximum grens gesteld voor de netto schuldquote. Het CDA is van mening dat het hanteren van kaders voor financiële kengetallen onderdeel moet zijn van de begroting om ook de langjarige financiële stabiliteit te kunnen garanderen. Daarom dienen we de motie 'Kaders Financiële Kengetallen' in, waarin we het college verzoeken om grenzen te stellen aan de weerstandratio, de netto schuldquote en de solvabiliteitsratio, en te komen met een voorstel daarvoor.

Ook zouden we graag wat meer inzicht en controle houden over de investeringen. Er is ruimte om jaarlijks 4,0 miljoen euro te investeren. Een duidelijk overzicht ontbreekt echter. We hebben hier technische vragen over gesteld, waarvan de antwoorden verwezen naar de afzonderlijke programma's. De investeringen zijn dus vermeld bij de verschillende programma's, maar dat maakt het lastig om het overzicht te houden. Wij zouden zou graag jaarlijks een totaal overzicht willen zien van de lopende en komende investeringen?

Zou de wethouder een jaarlijks een dergelijk totaal overzicht kunnen aanleveren?

Dan kom ik tot de thema's uit het raadsbreedprogramma. Als eerste het thema wonen.

1. Wonen

In de media lezen we en horen we dat de woningbouw onder druk staat. De vraag naar woningen is in één jaar tijd behoorlijk afgenomen. De belangrijkste reden is de snel gestegen rente, waardoor opdrachtgevers terughoudender zijn en particulieren minder hypotheek kunnen krijgen bij de nog altijd hoge vraagprijzen. Ook spelen schaarste aan bouwlocaties en een trage vergunningverlening de woningbouw parten. Daar komt bovenop dat de bouwkosten nog altijd toenemen door hogere energie- en grondstoffenprijzen en loonstijgingen.

In hoeverre zijn de genoemde problemen van invloed op de ambitie uit onze woonzorgvisie? Hoe loopt het nu? Heeft de inzet van het versnellingssteam effect?

En in hoeverre speelt stikstof nog een probleem bij de huidige bouwprojecten en bij het realiseren van woningbouw? Wij hebben bij de begroting 2023 hier al naar gevraagd, maar nog steeds geen antwoord gekregen.

Verder zijn wij heel blij met het starterspakket. Al jaren vraagt het CDA aandacht voor de starters op de woningmarkt. Het plan moet nog verder uitgewerkt worden, maar wij stemmen hier van harte mee in.

2. Duurzaamheid

Het tweede thema is duurzaamheid

De komende jaren moeten bestaande woningen duurzamer worden gemaakt. Er is veel informatie, maar inwoners weten vaak niet waar ze moeten beginnen.

Er zijn energiecoaches, maar zijn bij onze inwoners bekend? En dat juist deze mensen je kunnen helpen bij het verduurzamen van de woning? Hoe is de inzetbaarheid nu? En hoe vaak wordt een beroep gedaan op de energiecoaches?

Wij hebben de indruk dat het beter kan, en daarom stemt het CDA van harte in met de voorlichtingscampagne duurzaam en levensloopbestendig wonen voor de komende jaren.

Invulling RES ambitie

De Wolden is één van de weinige gemeente in Drenthe, die nog geen keus heeft gemaakt met welke techniek, wind of zon, de ambitie voor de Regionale Energie Strategie moet worden ingevuld.

Wanneer wordt de invulling van de RES ambitie concreet?

Eind 2022 is gestart met het schrijven van een plan van Aanpak. En er is ook een extra energieregisseur aangenomen om het proces te begeleiden. Participatie van onze inwoners is belangrijk, maar we zullen ook voortgang moeten maken. De tijd begint te dringen. In 2030 willen we 70 % van onze elektriciteit duurzaam opwekken en 100 % groen gas.

Waar staan we nu en is de opgave nog reëel? En kan het Plan van Aanpak gedeeld worden met de raad?

Warmtevisie

Hetzelfde geldt voor de warmtetransitie. De concrete uitwerking van de visie gebeurt op wijk, buurt en dorpsniveau. Inwoners, vastgoedeigenaren en andere betrokken partijen zijn nauw betrokken bij de keuze hoe en wanneer de wijk of dorp van het gas afgaat. Alleen ga je sneller, maar samen kom je verder. Maar ook hier hoopt het CDA dat er plankgas wordt gegeven, zodat er duidelijkheid komt voor onze inwoners wat van hen wordt verwacht. Wat zijn op dit moment de concrete plannen voor de warmtetransitie? En wat wordt er van onze inwoners verwacht?

3. Landbouw

Het derde thema is de landbouw en het buitengebied.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied zal grote gevolgen hebben . Er is nog veel onduidelijk over de toekomstperspectieven van de agrarische bedrijven in De Wolden. Vooral de PAS melders zitten in onzekerheid. Heeft het college inzicht wie in onze gemeente in deze positie zitten? Om hoeveel bedrijven gaat het en hoe worden zij in deze onzekere tijden door de gemeente ondersteund?

Het transitiefonds Toekomstgerichte Landbouw is van start gegaan. De eerste tranche is geweest en binnenkort start de 2e tranche. Wanneer mogen we de eerste tussenevaluatie verwachten?

4. Sociale domein

Het vierde thema is het Sociale Domein.

Outreachend werken.

We hebben kort geleden het rekenkamerrapport over de kwaliteit en effectiviteit van het voorliggend veld in de raad besproken. Eén van de aanbevelingen van de Rekenkamer was om meer outreachend, pro-actief te gaan werken. Zoek de mensen op, die hulp nodig hebben, ook de inwoners, die daar niet om gevraagd hebben. Je zou dat niet alleen binnen het voorliggend veld moeten doen, maar ook op andere vlakken. Het is belangrijk om de mens achter de mens te zien.

Bij de Wmo gebeurt het al, door mensen thuis op te zoeken en keukentafel gesprekken te voeren. Maar bij de participatie en inkomensregelingen ziet het CDA dat verbeteringen mogelijk zijn.

Veel inkomensregelingen zijn voor onze inwoners ingewikkeld. En minima laten nogal eens wat liggen en maken niet optimaal gebruik van de regelingen en voorzieningen, die er juist voor hen zijn.

In onze buurgemeente Meppel zien we een mooi voorbeeld van hoe het kan.

Daar onderkent men dat regelingen soms ingewikkeld zijn. Medewerkers van “De Voorzieningen Wijzer” maken bij de eerste aanvraag een afspraak. In een persoonlijk gesprek laten zij zien hoe een inwoners kan besparen op enkele uitgaven en welke regelingen kunnen worden aangevraagd bij de Belastingdienst en bij de gemeente. De persoonlijke gesprekken vinden niet in het gemeentehuis plaats maar thuis. De inwoners hoeft er dus niet zelf op uit. Medewerkers zien de persoonlijke situatie en schakelen daarom soms ook andere hulp in wanneer dat nodig is.

Meppel en Westerveld voeren dit beleid met succes uit. De Wolden doet ook mee met de voorzieningenwijzer. Deze is op de website te vinden en een gesprek op aanvraag is mogelijk. Hoe staat het college erin om onze inwoners meer tegemoet te treden en de werkwijze van Meppel en Westerveld eens nader te bekijken of dit ook in De Wolden toe te passen?

OPK

Een ander thema uit het sociale Domein is het verenigingsleven en de vrijwilligers.

Het college is overeenkomstig het amendement gekomen met een voorstel voor activiteiten door vrijwilligers, die eerder oud papier ophaalden. Het betreft echter alleen een financieel voorstel. Onbekend is welke activiteiten hiervoor uitgevoerd gaan worden en wat de afspraken zijn met de verenigingen. Het CDA staat voor een vitaal verenigingsleven. En zijn het volledig eens met de afbouwregeling Oud Papier en Karton Bij het zoeken naar alternatieven voor het ophalen van oud papier hebben wij verondersteld dat er werk wordt overgeheveld van gemeente naar verenigingen waarvoor zij een vergoeding ontvangen. Dan zou dat dus budgetneutraal moeten zijn. Immers, je hevelt activiteiten over.

Maar in het speerpunt zoals in de kadernota is beschreven wordt wel om budget gevraagd. Terwijl niet duidelijk is om welke activiteiten of afspraken met verenigingen dat gaat.

Wij stellen daarom voor om dit speerpunt te laten vervallen .

We dienen daarvoor het amendement ‘activiteiten door vrijwilligers’ in. Met dit amendement stellen we voor om het speerpunt ‘Activiteiten voor vrijwilligers’ te laten vervallen. De onderbouwing heb ik zojuist weergegeven.

Het laatste thema is de dienstverlening.

5. Dienstverlening.

Uitvoeringsorganisatie.

Alle speerpunten, ambities en plannen moeten natuurlijk uitgevoerd worden en daar hebben we onze uitvoeringsorganisatie voor. Kundige mensen, die vol passie en vuur voor onze gemeente bezig zijn.

Bij Cliënttevredenheidsonderzoeken scoort De Wolden goed. En met de nieuwe college periode hebben we ook een wethouder voor dienstverlening. Maar wat is er nu voor onze inwoners anders geworden dan in de vorige periode? Staat de inwoners altijd op 1?

Het CDA krijgt regelmatig meldingen van zaken, waarin inwoners of betrokkenen zich niet gehoord of onheus bejegend voelen. Het betreft dan vaak de meer complexe trajecten in de Ruimtelijke Ordening. Het CDA geeft de suggestie om na elk klantcontact in RO een korte enquête over de verleende dienstverlening uit te zetten. Meten is weten. We horen graag de reactie van het college hierop.

In de kadernota lezen we ook dat verdere investeringen in de organisatie nodig zijn om de basis op orde te krijgen en te houden. Is het uitbreiden van de organisatie dan de oplossing of liggen er nog andere problemen, die nog opgelost moeten worden?

Functioneert de huidige organisatie efficiënt en effectief? Wat kan er eventueel worden opgelost met ICT en processen op orde krijgen?

Het SWO-bestuur stelt voor om de capaciteit binnen de uitvoeringsorganisatie uit te breiden met 30 fte. Voor De Wolden betekent dit een aanvullende structurele bijdrage betekent van 8 ton/j. Het SWO-bestuur stelt tevens, dat 50 % van de kosten terugverdiend kunnen worden door subsidies, rijksmiddelen, leges en verhalen van de kosten op ruimtelijke ontwikkelingen. Ons college gaat echter voorzichtigheidshalve uit van een terugverdien capaciteit van 25 %.

Wat ons betreft kan de ambitie wat hoger. 2024 kan nog als aanloopjaar worden gezien, waarbij een terugverdien capaciteit van 25 % aannemelijk is. Maar voor de daaropvolgende jaren zou toegewerkt moeten worden naar een terugverdien capaciteit van 50%.

We dienen hiervoor een amendement in.

Amendement 'terugverdien capaciteit organisatie'. We stellen hierin voor om

- De terugverdien capaciteit voor de jaren 2025, 2026 en 2027 van elk 2 ton

Te wijzigen in:

- De terugverdien capaciteit voor 2025 te stellen op 37,5%, 3 ton. De terugverdien capaciteit voor 2026, 2027 en verdere jaren te stellen op 50%, € 4 ton.

Een belangrijk vraag bij deze capaciteitsuitbreiding is, hoe we de extra inzet monitoren en hoe maken we de terugverdien capaciteit inzichtelijk is?

Afronding.

Ik kom tot een afronding. Ik ben begonnen met de financiële toekomst van De Wolden en eindig nu ook met de financiën. Wij als CDA maken ons zorgen over het meerjarenperspectief. Een tekort van 2 miljoen euro op termijn ziet er niet goed uit. We leven in turbulente tijden en onze inwoners hebben behoefte een financiële stabiliteit. Het tij kan snel keren. Daarom vinden we als CDA dat we daarop moeten anticiperen. Dat kan door het stellen van grenzen aan de kengetallen, waardoor er meer grip komt. Ook zijn we kritisch over de extra capaciteitsuitbreiding van de SWO en de terugverdien capaciteit, die hiermee is ingeboekt. Wij hebben hart voor De Wolden en gunnen onze

inwoners een goede, en toekomstbestendige gemeente. Een gemeente waar de financiën en dienstverlening op orde zijn en waar het goed toeven is. En juist in de turbulente tijden, waarin we nu leven, is financiële stabiliteit een noodzaak.